02/10/2021

Δημογραφικό: Στοιχεία δείχνουν μείωση έως 500.000 ατόμων

/ Επικαιρότητα

Η Απογραφή Πληθυσμού-Κατοικιών 2021 πρόκειται να διενεργηθεί από την Ελληνική Στατιστική Αρχή από τον μήνα που διανύουμε (Οκτώβριο 2021) έως τον Δεκέμβριο 2021, με ημερομηνία αναφοράς των στοιχείων την 22α Οκτωβρίου 2021. Ωστόσο, τα στοιχεία που αναμένεται να συλλεχθούν είναι δυσοίωνα για το μέλλον της χώρας.

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 2020 καταγράφηκαν 46.317 περισσότεροι θάνατοι από γεννήσεις. Οι θάνατοι ανήλθαν σε 131.084 (66.198 άνδρες, 64.864 γυναίκες και 22 θάνατοι αγνώστου φύλου), καταγράφοντας αύξηση 4,9% σε σχέση με το 2019, που ήταν 124.954 (63.079 άνδρες και 61.875 γυναίκες). Από την άλλη, οι γεννήσεις στην Ελλάδα κατά το 2020 ανήλθαν σε 84.767 (43.534 αγόρια και 41.233 κορίτσια), καταγράφοντας αύξηση 1,2% σε σχέση με το 2019 που ήταν 83.763 (42.945 αγόρια και 40.818 κορίτσια).

Και παρότι καταγράφηκε αύξηση, δεν είναι αρκετή για να σταματήσει αυτό που

συμβαίνει. Ο πληθυσμός της χώρας μειώνεται συνεχώς μετά το 2010 και η απογραφή που θα διεξαχθεί σε λίγους μήνες θα το επιβεβαιώσει, καθώς, όπως όλα δείχνουν, οι μόνιμοι κάτοικοι της χώρας μας στα τέλη του 2021 θα είναι κατά **450.000-500.000 λιγότεροι από αυτούς που απεγράφησαν τον Μάιο** του 2011 (υπό την προϋπόθεση ότι η κάλυψη του πληθυσμού στις δυο αυτές απογραφές δεν θα διαφοροποιείται σημαντικά). **Αυτά μεταξύ άλλων τονίζει πρόσφατη δημοσίευση των καθηγητών στο Πανεπιστημίων Πατρών και Θεσσαλίας, Βασίλη Παππά και Βύρωνα Κοτζαμάνη.**

Τα τελευταία εννέα χρόνια (1/1/2011 -1/1/2020) με βάση τις εκτιμήσεις της ΕΛΣΤΑΤ ο μόνιμος πληθυσμός της χώρας μας, επισημαίνουν οι δυο ερευνητές, μειώθηκε κατά 3,7% (-405.000 άτομα). **Οι τάσεις όμως σε περιφερειακό επίπεδο είναι μεικτές. Η πλειοψηφία των νομών (39/51) είχε απώλειες και μια μειοψηφία μόνον (12/51) είχε κάποια κέρδη. Αν δε εξετάσουμε, την ίδια περίοδο, τα ποσοστά μεταβολής και όχι τα απόλυτα μεγέθη, διαπιστώνεται ότι τέσσερεις μόνον νομοί είχαν μια σημαντική αύξηση του πληθυσμού τους (>+6%, Δωδεκάνησα, Χίος, Λέσβος, Σάμος) ενώ οκτώ μια πολύ ήπια (<+3%). Στον αντίποδα, ανάμεσα στους 39 νομούς που έχουν απώλειες το 1/5 (8) είχαν σημαντικά αρνητικά ποσοστά μεταβολής (υψηλοτέρα του – 7%).**

Οι νομοί με σημαντικά κέρδη αναφέρουν οι δυο ερευνητές είναι όλοι νησιά που «φιλοξενούν» κέντρα υποδοχής προσφύγων, ενώ αυτοί με σημαντικές απώλειες βρίσκονται όλοι στην ηπειρωτική ορεινή Ελλάδα. Όσον αφορά το ισοζύγιο γεννήσεων – θανάτων, αυτό, σε εθνικό επίπεδο, σύμφωνα με τα στοιχεία που παραθέτουν οι δυο ερευνητές, είναι αρνητικό την τελευταία εννεαετή περίοδο αγγίζοντας τις 223 χιλ. Ελάχιστοι νομοί διαφοροποιούνται, έχοντας περισσότερες γεννήσεις από θανάτους: τα Δωδεκάνησα, οι Κυκλάδες, η Ξάνθη, τα Χανιά, το Ηράκλειο και το Ρέθυμνο, το θετικό Φυσικό Ισοζύγιο των οποίων συσσωρευτικά όμως δεν υπερβαίνει τα 12.000 άτομα. Από τους έξι αυτούς νομούς, μόνον τέσσερεις (Δωδεκάνησα, Ρέθυμνο, Χανιά και Ηράκλειο) είχαν αύξηση του πληθυσμού τους, ενώ στις Κυκλάδες και την Ξανθή ο πληθυσμός μειώθηκε ελαφρώς εξ αιτίας των αρνητικών Μεταναστευτικών τους Ισοζυγίων (περισσότεροι έξοδοι από εισόδους). **Τα υψηλοτέρα αρνητικά Φυσικά Ισοζύγια σε απόλυτες τιμές καταγράφονται στην Αττική (σχεδόν -40 χιλ.), στον νομό Σερρών (σχεδόν -15 χιλ.) και στους νομούς, Φθιώτιδας, Μεσσηνίας, Αιτωλοακαρνανίας, Καρδίτσας, Ηλείας, Τρικάλων, Ευβοίας, Καβάλας, Έβρου, Πέλλας και Μαγνησίας (-8 έως – 6 χιλ.) συμβάλλοντας, αν και σε διαφοροποιημένο βαθμό, στην μείωση του πληθυσμού τους.**

Από τα στοιχεία που επεξεργάστηκαν οι δυο καθηγητές στο πλαίσιο του χρηματοδοτούμενο από τον Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας ερευνητικού προγράμματος «Δημογραφικά Προστάγματα στην Έρευνα και Πρακτική στην Ελλάδα», προκύπτει ότι 1 στους 3 νομούς που βρίσκονται όλοι στην ηπειρωτική χώρα (με εξαίρεση το Λασίθι) έχουν λιγότερες γεννήσεις από θανάτους (αρνητικά φυσικά ισοζύγια) και ταυτόχρονα, περισσότερες εξόδους από εισόδους (αρνητικά μεταναστευτικά ισοζύγια. Στον αντίποδα 4 μόνον νομοί (τρεις στην Κρήτη + Δωδεκάνησα) έχουν θετικά Φυσικά Ισοζύγια και Μεταναστευτικά Ισοζύγια (και επομένως και μεγάλη αύξηση του πληθυσμού τους). Οι υπόλοιποι 30 νομοί εντάσσονται σε κάποια από τις άλλες τρεις ομάδες. Η πρώτη συμπεριλαμβάνει δυο μόνον νομούς, την Ξάνθη και τις Κυκλάδες, που αν και έχουν περισσότερες γεννήσεις από θανάτους χάνουν πληθυσμό καθώς οι έξοδοι είναι περισσότερες από τις εισόδους. Στην δεύτερη ομάδα εντάσσονται 20 νομοί – όλοι στην ηπειρωτική Ελλάδα-, όπου αν και τα Μεταναστευτικά τους Ισοζύγια είναι θετικά, δεν επαρκούν να καλύψουν τις απώλειες των αρνητικών Φυσικών τους Ισοζυγίων, με αποτέλεσμα να έχουν μείωση του πληθυσμού τους.

Τέλος, η τελευταία ομάδα, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς στους 8 νομούς που την αποτελούν (Βοιωτίας, Θεσπρωτίας, Λέσβου, Πιερίας, Σάμου, Φωκίδος, Χαλκιδικής και Χίου) το ισοζύγιο είσοδοι -έξοδοι είναι θετικό σε τέτοιο βαθμό που υπερκαλύπτει τις απώλειες που προκαλεί το γεγονός ότι έχουν περισσότερους θανάτους από γεννήσεις, με αποτέλεσμα να έχουν και αυτοί, αύξηση του πληθυσμού τους. Συμπερασματικά, όπως δηλώνει στο Αθηναϊκό – Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων ο κ. Κοτζαμάνης, ι) στην μεταβολή του πληθυσμού καθοριστικό ρόλο παίζουν όχι μόνον τα Φυσικά (γεννήσεις- θάνατοι) αλλά και τα Μεταναστευτικά Ισοζύγια (είσοδοι-έξοδοι) και ιι) όπως τα Φ.Ι. τόσο σε επίπεδο χώρας όσο και σε επίπεδο νομών δεν πρόκειται να αλλάξουν πρόσημο (θα παραμείνουν δηλαδή και τα επόμενα χρόνια αρνητικά), αυτό που θα επηρεάσει όλο και περισσότερο τις δυο επόμενες δεκαετίες τις όποιες μεταβολές του πληθυσμού μας είναι η ζυγαριά είσοδοι-έξοδοι. Σε εθνικό δε επίπεδο, ακόμη και αν η ζυγαριά αυτή στο μέλλον γίνει από αρνητική μηδενική (όσοι δηλ. θα εγκαταλείψουν την Ελλάδα άλλοι τόσοι θα εγκατασταθούν σε αυτήν), μετά από 20 χρόνια θα είμαστε σχεδόν κατά ένα εκατομμύριο λιγότεροι από ό,τι σήμερα.

Θυμίζουμε ότι στις αρχές Ιουνίου του τρέχοντος έτους, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερώνυμος, στην παρουσίαση της νέας πρωτοβουλίας Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης γνωστής τράπεζας, στην αίθουσα «Φάρος» του Κέντρου Πολιτισμού του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος είχε χαρακτηρίσει το δημογραφικό ως το νούμερο 1 εθνικό πρόβλημα της χώρας, αφού

η Ελλάδα έχει όντως έναν από τους πιο γηρασμένους πληθυσμούς στην Ευρώπη.

Αρχιεπίσκοπος Αθηνών: Τα αίτια του προβλήματος είναι και πνευματικά

Πρόπερσι, το ζήτημα είχε χαρακτηριστεί ως πρόβλημα της χριστιανικής Ευρώπης, καθώς έχει παρατηρηθεί πως όταν μια χώρα εντάσσεται στον δυτικοευρωπαϊκό τρόπο ζωής, οι γεννήσεις πέφτουν άμεσα...

Ο Μακαριώτατος τότε απαρίθμησε τους λόγους για τους οποίους το δημογραφικό αποτελεί πρόβλημα στην Ελλάδα, καταδεικνύοντας καίρια και χρόνια ζητήματα, που οδηγούν την κοινωνία σε παρακμή:

- Η **εκκοσμίκευση** και **αποϊεροποίηση της κοινωνίας**. Δεν είναι τυχαίο ότι οι Χριστιανικές οικογένειες, μεταξύ των οποίων οι ιερατικές, αποτελούν τις κατ' εξοχήν πολυμελείς οικογένειες σήμερα.
- Η **υποτίμηση του κλασσικού γάμου και γενικά του οικογενειακού θεσμού**.
- Η **κυρίαρχη κουλτούρα των ασταθών ερωτικών σχέσεων, του ατομισμού και της ιδιοτέλειας των γονέων** σχετικά με το περιεχόμενο της κύησης. Χρειάζεται η εξισορρόπηση των δικαιωμάτων και μάλιστα η προστασία του αγέννητου παιδιού, το οποίο από τη σύλληψή του αποτελεί αυθύπαρκτη οντότητα και προσωπικότητα.
  Πολιτεία, Εκκλησία και Κοινωνία των πολιτών οφείλουν να δημιουργήσουν τις απαραίτητες δομές, ώστε να αποφεύγονται οι διακοπές κύησης και να στηρίζονται μητέρες ή παιδιά.

- **Οι δυσχερείς επαγγελματικές και οικονομικές συνθήκες**.
- ΜΜΕ και Νομοθετήματα της Πολιτείας. Άστοχα νομοθετήματα της Πολιτείας, συμβαλλούσης και της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, υπονομεύουν κυριολεκτικά τα θεμέλια του σταθερού και συνεκτικού οικογενειακού βίου, ενώ και τα ΜΜΕ με τη σειρά τους προβάλλουν συστηματικά αμφισβητούμενης αξίας πρότυπα διαπροσωπικών ερωτικών και «οικογενειακών» σχέσεων.

Από την πλευρά της, η Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Κατερίνα Σακελλαροπούλου, είχε μιλήσει στην ίδια εκδήλωση, παραθέτοντας τα εξής:

«Ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώνεται. Ο πληθυσμός της Ελλάδας γερνάει. Από το 2011, όπως αποδεικνύουν σχετικές έρευνες, η χώρα μας έχει μπει σε μια νέα φάση, πρωτοφανή στα μεταπολεμικά χρόνια. Οι θάνατοι είναι περισσότεροι από τις γεννήσεις. Από την αρχή της οικονομικής κρίσης πολλοί Έλληνες, ιδίως νέοι, εγκαταλείπουν τη χώρα αναζητώντας καλύτερη τύχη στο εξωτερικό. Η ικμάδα του έθνους αποξηραίνεται. Η γήρανση του πληθυσμού, με δεδομένη τη ραγδαία αύξηση του προσδόκιμου της ζωής, είναι ολοφάνερη. Το αποδεικνύουν οι αριθμοί: το 1961 μόλις το 8,3% του πληθυσμού ήταν γηραιότερο των 65 ετών, ενώ το 26,2% ήταν νεότερο των 14 ετών. Το 2020 η σύνθεση του πληθυσμού ήταν εντελώς διαφορετική: το 22,3 % ήταν άνω των 65 ετών, και μόλις το 14,2% κάτω των δεκατεσσάρων. Σύμφωνα με σχετικά πρόσφατα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, ο δείκτης γήρανσης, ο λόγος δηλαδή του πληθυσμού ηλικίας άνω των 65 ετών προς τον πληθυσμό ηλικίας 0-14 ετών, ανέρχεται σήμερα σε 156,2. Ένα στοιχείο πολύ αποθαρρυντικό.

Και το χειρότερο είναι ότι, σύμφωνα με όλες τις έρευνες και τις μετρήσεις των ειδικών, η περαιτέρω μείωση του πληθυσμού είναι αναπόφευκτη. Όπως καταγράφηκε σε έρευνα της διαΝΕΟσις η οποία πραγματοποιήθηκε το 2016, ο πληθυσμός της χώρας μας, από τα 10,7 περίπου εκατομμύρια που είναι σήμερα, το 2050 θα μειωθεί στα δέκα. Και αυτό είναι το αισιόδοξο σενάριο. Το απαισιόδοξο υπολογίζει ότι οι Έλληνες θα είναι ακόμη λιγότεροι, 8,3 εκατομμύρια περίπου.

Οι νέοι έχουν μεγάλες ανησυχίες για το μέλλον.

Είναι προφανές ότι οι επιπτώσεις αυτής της εξέλιξης θα είναι καταλυτικές σε μια σειρά από ζητήματα όπως η γεωπολιτική θέση της χώρας, οι αναπτυξιακές της δυνατότητες, η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού, η ισορροπία μεταξύ των γενεών. Εξίσου προφανής είναι η συνθετότητα του δημογραφικού μας προβλήματος. Δεν είναι ότι οι Έλληνες δεν θέλουν παιδιά, ότι αργούν να ενηλικιωθούν και να αναλάβουν ευθύνες, ότι τους αποτρέπουν οι δυσχερείς οικονομικές συνθήκες. Και μεταπολεμικά ήταν δύσκολες οι συνθήκες. Όμως τότε δεν επικρατούσε το

σημερινό κλίμα αβεβαιότητας, ανασφάλειας, αποθάρρυνσης. Τότε υπήρχε ελπίδα. Σήμερα οι νέοι μας φοβούνται το αύριο, δεν το αντιμετωπίζουν με αισιοδοξία, με τη φυσική ορμή της ηλικίας τους. Φοβούνται ότι θα ζήσουν χειρότερα από τους γονείς τους. Δεν εμπιστεύονται το οικονομικό σύστημα, ανησυχούν για την κατάσταση του πλανήτη και την κλιματική αλλαγή. Το κάποτε ρητορικό ερώτημα «Σε τι κόσμο θα φέρω τα παιδιά μου;» έχει σήμερα ρεαλιστική, άκρως ανησυχητική βάση. Ειδικότερα οι νέες γυναίκες διαπιστώνουν ότι η παραμονή και η ανέλιξή τους στην αγορά εργασίας δε διασφαλίζεται πλήρως μετά την τεκνοποιία. Ακόμη κι όταν καταφέρνουν να διατηρήσουν την εργασία τους και να προχωρήσουν, οι νέες μητέρες εξακολουθούν να επωμίζονται ανισομερώς τις οικογενειακές ευθύνες, να δυσκολεύονται να εναρμονίσουν οικογενειακή και επαγγελματική ζωή και, πολύ συχνά, ιδίως οι μητέρες μονογονεϊκών οικογενειών, να αισθάνονται μόνες, χωρίς καμιά προνοιακή στήριξη».

Όσο για τον **Αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Προώθηση Ευρωπαϊκού Τρόπου Ζωής, Μαργαρίτη Σχοινά**, σημείωσε σχετικά: «Οι δημογραφικές προκλήσεις είναι κοινές για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τις δημογραφικές προβλέψεις για την Ελλάδα να είναι ιδιαίτερα δυσοίωνες. Η αύξηση της γονιμότητας είναι βασική προϋπόθεση για να αντιστρέψουμε την προβλεπόμενες δημογραφικές εξελίξεις. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί ένα μείγμα νομικών και οικονομικών πρωτοβουλιών για να βοηθήσει την Ελλάδα να ανταπεξέλθει σε αυτήν την κρίσιμη πρόκληση, αλλά χρειάζεται η μακροχρόνια δέσμευση και συμμετοχή όλων – κράτους, ιδιωτικού τομέα, ΜΚΟ, εκκλησίας και θρησκευτικών ενώσεων – για την αποτελεσματική αντιμετώπισή της».

Με πληροφορίες από ΑΠΕ/ΜΠΕ